

BROEDVOGELS VAN DE MOLENPOLDER 1992-2010

Sander Seure

De Molenpolder in Westbroek is in de periode 1992-2010 door leden van de Vogelwacht Utrecht geïnventariseerd op broedvogels. Dit gebied is eigendom van Staatsbosbeheer (SBB) en gelegen aan de Westbroekse Binnenweg net ten noorden van Utrecht. Voordat de jeugdgroep hier met inventariseren begon, was er al samenwerking met SBB. Dit betrof landschapsonderhoud in de Westbroekse Zodden. Gedurende enkele jaren heeft de jeugdgroep op enkele kavels zwarte elzen omgezaagd. Voor de jeugdgroep een leuke bezigheid, vooral vanwege het ter plaatse verbranden van het takkenhout. Tevens leverde de verkoop van brandhout inkomsten op waardoor de prijs van de jeugdkampen omlaag kon. Een deel van de leiding en leden van de jeugdgroep waren in die periode ook actief bij de telgroep van Amelisweerd (Luc de Bruijn, Kees van Scharenburg). Er was dus ervaring met het inventariseren van bosvogels, maar minder met moerasvogels. Het leren kennen van de geluiden van moerasvogels was de directe aanleiding om in te gaan op het verzoek van de toenmalige boswachter Bert Bos om de Molenpolder te inventariseren.

In eerste instantie was het de opzet om alleen de schaarse en zeldzame soorten, zoals rietzanger, woudaap en ijsvogel, te tellen. Omdat we toch in het gebied aanwezig waren, zijn er meteen al diverse andere soorten meegenomen. Later zijn nog extra soorten aan de tellijst toegevoegd en in twee gevallen weer verwijderd. Dit laatste betrof grauwe vliegenvanger en boomkruiper. Beide soorten zijn dermate lastig te tellen vanuit de boot (achtergrondgeluid en afstand tot zangpost), dat er geen betrouwbaar beeld van te krijgen was. Omdat niet alle aanwezige soorten zijn geteld, is er dus geen volledige inventarisatie uitgevoerd. Hoewel er vanaf 1992 doorlopend is geteld tot en met 2010, zijn niet van alle jaren de telgegevens bewaard gebleven of teruggevonden. Voor dit verslag is het inventarisatieverslag uit 1995 gebruikt van Paul Philips waarin eveneens de telgegevens van 1992 zijn opgenomen. Van de tussenliggende jaren 1993 en 1994 zijn mij geen gegevens bekend. Van de jaren 1996 en 1997 zijn de telkaarten wel teruggevonden, maar alleen die van 1996 geven een betrouwbaar beeld. Vanaf 1998 tot 2010 is gebruikgemaakt van de inventarisatierapporten van mijn hand. In dit artikel zijn de verzamelde gegevens weergegeven, aangevuld met een persoonlijke toelichting.

Telmethode

De gebruikte telmethode is gebaseerd op die van de territoriumkartering zoals vastgelegd in de handleiding van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON, uitgaven 1996 en 2004. In de jaarlijkse rapportage staan de territoria veelal op kaart weergegeven.

Voor ganzen, futen en roefvogels is het in veel gevallen mogelijk geweest om aan de hand van gevonden nestlocaties de aantallen vast te stellen. De telperiode liep vanaf half maart tot medio juni. In veel gevallen werd al eind februari of begin maart een ronde gedaan om een indruk te krijgen van het aantal grauwe ganzen.

Incidenteel zaten deze op dat moment al te broeden. De tellingen begonnen veelal één uur voor zonsopgang en duurden ongeveer drie uur. Afhankelijk van weersgesteldheid en zang van de vogels kon dit ook korter (regen, onweer) of langer (windstille ochtend met veel zang) duren. Jaarlijks zijn slechts twee tot drie avond- en nachttellingen uitgevoerd. Waarschijnlijk zijn hierbij de nachttactieve vogels (rallen en uilen) onderteld. Gemiddeld genomen werd het gebied gedurende het telseizoen circa tien keer bezocht.

De Molenpolder opgedeeld in drie gebieden: het noordwestelijke, het centrale en het zuidoostelijke deel.

Van de niet-broedvogels is jaarlijks een overzicht gemaakt van zogenaamde “losse waarnemingen”. Hierbij valt te denken aan doortrekkers die enkele dagen in het gebied verbleven of overvliegende “leuke” soorten.

In de eerste jaren is met een vrij grote groep tellers gedurende het broedseizoen vrijwel wekelijks geïnventariseerd, vaak met twee bootjes tegelijk, waarbij zowel het oostelijke als het westelijke deel werd geteld. Vanaf 1995 zijn enkele leden van de jeugdgroep zelfstandig verder gegaan met het tellen met hulp van anderen. Het aantal tellers nam daarna steeds verder af. In 2002 is besloten om niet langer de hele polder “vlakdekkend” te tellen, maar dit alleen nog voor het weste-

lijke en centrale deel te doen. Het zuidoostelijke deel is wel steeds geteld, maar het aantal bezoeken nam daarbij af tot ongeveer vier per broedseizoen.

Beschrijving gebied

De Molenpolder is een moerasgebied net ten noorden van Utrecht aan de Westbroekse Binnenweg. Het is ca. 100 hectare groot en kan grofweg in drie gebieden worden opgedeeld.

1. Het noordwestelijke gedeelte bestaat uit (open) water doorsneden met legakkers. Deze legakkers zijn voor een groot deel met bos(opslag) begroeid met een ondergroei van riet. Ook zijn er mooie stukken veenmosrietland aanwezig. Enkele petgaten zijn de laatste jaren aan het verlanden, c.q. dichtgroeien. Krabbescheer is hier de meest voorkomende plant. Omdat er veel verbindingen zijn tussen de stukken met water, is dit gedeelte vanuit de boot vrij eenvoudig te tellen.

2. Het centrale deel van het gebied kenmerkt zich door een grote afwisseling van biotopen. Er is goed ontwikkeld elzenbroekbos, maar er zijn ook enkele mooie percelen met overjarig rietland, veenmosrietland en petgaten met verschillende stadia van verlanding. In dit deelgebied bevindt zich het terrein van de naturalistenvereniging Zon en Leven.

3. Het zuidoostelijke deel bestaat voornamelijk uit legakkers waarop zich een elzenbos heeft ontwikkeld. De legakkers zijn voornamelijk in particulier gebruik, deels recreatief en deels agrarisch. De percelen zijn alleen vanaf de hoofdvaart langs de Westbroekse Binnenweg te benaderen. Dit betekent dat je bij het tellen steeds heen en weer moet varen.

In de praktijk is het niet mogelijk om tijdens een telronde zowel het oostelijke als het westelijke deel van het gebied te tellen. Er is geen gebruik gemaakt van een vaste vaarroute.

De vogels

De verzamelde gegevens geven een beeld van de ontwikkeling van de broedvogelbevolking in de Molenpolder gedurende een periode van bijna 20 jaar. Hieronder volgt een korte toelichting per familie/soortgroep. Niet alle getelde soorten worden in dit verslag beschreven. Ik heb gekozen voor de meest aanwezige en kenmerkende moerasvogels. Daarnaast worden soorten genoemd die juist niet jaarlijks aanwezig waren. Elk jaar dook er wel een soort op die niemand had verwacht en die zich daarna niet meer liet zien.

Futen - De gewone fuut is een algemeen voorkomende soort die jaarlijks te vinden is in de Molenpolder met maximaal 14 paar en als laagste aantal 6 broedpaar. De aantallen lopen de laatste jaren iets terug. Naast de gewone fuut heeft een dodaars (geen broedpaar) in het seizoen '99 een territorium bezet.

Reigers - Van de in Nederland broedende reigers komen roerdomp, blauwe reiger, purperreiger en grote zilverreiger regelmatig in het gebied voor. De roerdomp was tot 2002 een onregelmatige broedvogel met maximaal 1 broedpaar.

Woudaap: in 1997 is aan het begin van het broedseizoen enkele keren een waarneming van een woudaap gedaan in het noordwestelijke deelgebied. Deze waarnemingen waren voldoende om als territorium te worden genoteerd. De Molenpolder ligt dichtbij de Tienhovense Plassen. Hier waren later in het seizoen min-

stens 2 roepende mannetjes aanwezig. Omdat er geen vervolgwarnemingen zijn gedaan, acht ik de kans reëel dat de vogel van de Molenpolder zich heeft verplaatst naar de Tienhovense Plassen en als doortrekker moet worden beschouwd. Purperreiger: het centrale deel van het gebied herbergde lange tijd een kleine broedkolonie purperreigers. Met SBB spraken wij af hier niet in de buurt te komen en de nesten te tellen na afloop van het broedseizoen. Aan de hand van de vlieg-bewegingen en de aantallen reigers die aan de rand van de kolonie in de bomen zaten, is door ons wel een inschatting gemaakt van het aantal broedpaar (tot maximaal 5). De kolonie bevond zich op een eilandje met een begroeiing van riet en struweel, omsloten door opgaand elzenbos. De vogels broedden gedeeltelijk op de grond en gedeeltelijk in het struweel. Rond 1998 heeft een vos zich gevestigd dicht in de buurt van de kolonie. Daarmee is de kolonie "uit elkaar gevallen" en na 2000 zijn geen broedgevallen meer geconstateerd. De laatste jaren worden weer veel purperreigers in het gebied waargenomen, waaronder juveniele vogels. Hierbij is opvallend dat ze vrij dicht bij de locatie waar ze opvliegen (als gevolg van verstoring bij het voorbijvaren), landen in boomtoppen. In het verleden vlogen de vogels voornamelijk over de Molenpolder heen en werd het gebied zelf, behalve de randen en enkele kleinere deelgebieden, nauwelijks gebruikt. Ik beschouw dit als een positieve ontwikkeling.

Futen - Jan van der Greef

Zwanen en ganzen - De knobbelzwaan is een jaarlijks broedende soort met meestal tussen de 3 en 5 broedpaar. Soepganzen waren in de eerste jaren aanwezig maar zijn inmiddels (na een vangactie ?) verdwenen. Vanaf 2008 is er weer een groeiend aantal broedparen witte ganzen in het gebied. Een van de bewoners van de Westbroekse Binnenweg heeft zes vogels losgelaten. Inmiddels is ook het eerste gemengde koppel van een wilde grauwe gans met een witte gans aan het nestelen geslagen.

De grauwe gans beleefde net als elders in het land een grote opmars. In de eerste jaren (tot 1998) was de soort maar met 1 tot 3 paar aanwezig. Daarna liepen de aantallen snel op. Inmiddels is een stabiele populatie van 20 tot 25 paar in het gebied aanwezig. De brandgans is wel een jaarsoort, maar is nog niet tot broeden gekomen. Vanaf 2007 is wel de grote Canadese gans een jaarlijkse broedvogel die snel in aantal toeneemt. In 2010 waren er al 6 koppels. De Nijlgans heeft zich tussen 1992 en 1995 in het gebied gevestigd. Deze soort is met weinig wisselende aantallen, met ca. 4 paar in het gebied aanwezig. De zwanen en ganzen zijn veelal geteld op basis van nestvondsten.

Eenden - De wilde eend is een van de soorten die niet geteld is. De krak- en kuifeend zijn jaarvogels waarvan geen broedgeval is vastgesteld. In 1999 is een territorium vastgesteld van de slobbeend. In datzelfde jaar was er het gehele seizoen een mannetje mandarijneend in het centrale deel van het gebied aanwezig.

Roofvogels en uilen - Van de roofvogels zijn buizerd (1-3 paar), havik (1-2 paar), sperwer (0-1 paar) en de boomvalk (0-1 paar) in het gebied present. Van de buizerd en de havik zijn de nesten in de meeste gevallen gevonden. Voor de sperwer is dit niet gelukt. Het vermoeden bestaat dat deze net buiten het gebied broedt. Van de boomvalk is het een enkele keer gelukt om het nest te vinden. Het vermoeden bestaat dat het territorium van de Molenpolder de laatste jaren onderdeel uitmaakt van dat van de Westbroekse Zodden en de boomvalk geen jaarlijkse broedvogel meer is. De bruine kiekendief ontbreekt als broedvogel en wordt, opmerkelijk genoeg, slechts sporadisch waargenomen (doortrekker of foeragerend). Van de uilen is de bosuil de enige soort waarvan jaarlijks één tot enkele territoria worden vastgesteld. Van de ransuil werden tot 2002 regelmatig territoria gevonden. Na dat jaar helaas niet meer.

Rallen - Waterrallen worden ieder jaar waargenomen met 1-3 territoria. De porseleinhoen is zowel in 1992 (2 territoria) als in 1995 (1 territorium) aangetroffen. Na 1995 zijn geen waarnemingen bekend.

Steltlopers - Op de legakkers verblijven in de trekperiode regelmatig groepjes watersnippen. Vanaf 2004 wordt vrijwel jaarlijks de houtsnip gezien. De vogel maakt een mooie baltsvlucht die de rand van het gebied volgt en bijna de gehele Molenpolder bestrijkt. Aankomst en vertrek liggen ergens in het centrale deel van het gebied (1 paar).

Duiven - In 2000 en 2001 was de zomertortel aanwezig op het perceel naast het beheerkantoor van SBB aan de Westbroekse Binnenweg. Persoonlijk vind ik dit een leuke soort die zeker in het binnenland behoorlijk zeldzaam is geworden. De "zangpost" was een grote populier aan de rand van het natuurgebied. In 2001 is deze populier gekandelaberd en daarna volledig omgezaagd. Het kan toeval zijn, maar in 2002 is de zomertortel niet meer waargenomen. In 2010 is voor het eerst een territorium gevonden van de holenduif.

Ijsvogel - De ijsvogel is de eerste keer in 1998 als broedvogel aangetroffen. Vanaf 2000 is de soort jaarlijks aanwezig waarbij het vermoeden bestaat dat het om meerdere paartjes gaat. Alleen in 2002 is dit met zekerheid vastgesteld (2 paar). Overigens lag een aantal van de gevonden territoria gedeeltelijk buiten de Molenpolder (incl. nestlocatie).

Piepers en lijsters - Gras- en boompieper zijn soorten die jaarlijks als doortrekker

worden gezien. Opvallend was dat er in 2001 op drie plaatsen boompiepers “bleven hangen” en een territorium hadden. In 2007 is nogmaals een territorium vastgesteld.

Nog zo'n soort die als doortrekker wordt aangetroffen, is de nachtegaal. Net buiten de Molenpolder is enkele jaren achtereen gebroed. In de Molenpolder is in alle jaren slechts eenmaal een territorium vastgesteld (1996). Voor de gekraagde roodstaart geldt dat deze alleen in 2010 als broedvogel is genoteerd. De blauwborst was in de eerste jaren een broedvogel met tussen de 0 en 3 territoria. Na 2003 is de blauwborst als broedvogel verdwenen.

Snor - Hans van Zummeren

Zangers en vliegenvangers - De meeste moeraszangers zijn in de Molenpolder te vinden. De snor is, op een enkel jaar na, met 1 tot 3 paar vastgesteld. Een uitschieter was 2010 met 5 territoria. De sprinkhaanzanger is meestal eveneens met 3 tot 4 paar in het gebied aanwezig. De aantallen variëren echter meer dan bij de snor. Deze soort reageert in hoge mate op het gevoerde beheer. Als er veel (moeras)bos is afgezet, zie je vaak op die locaties de daaropvolgende jaren hogere aantallen (als de boompjes weer uitlopen) met uitschieters in 1998 en 1999 tot boven de 10 broedpaar.

Overigens is het bepalen van een afgebakend territorium voor de sprinkhaanzanger soms lastig. Dit lijkt vreemd omdat deze soort over het algemeen duidelijke vaste zangposten heeft en het geluid ver draagt. Delen van het gebied zijn echter zo slecht bereikbaar, dat een vogel alleen vanaf grote afstand gehoord kan worden. Als je de vogel eerst vanuit de ene richting hebt gehoord en daarna benadert vanaf de andere kant, is het soms moeilijk om te bepalen of er 1 of 2 zingen.

De kleine karekiet en de rietzanger zijn de meest voorkomende vogels. De rietzanger laat een opmerkelijke curve zien. Vanaf de eerste tellingen is de soort toegenomen van ca. 30 paar tot ca. 70 in 2000, dus ruim een verdubbeling in 8

jaar. Daarna daalden de aantallen snel; in 2003 zijn slechts ca. 30 paar geteld. Daarmee waren de aantallen weer vergelijkbaar met de eerste tellingen. Dit aantal is daarna stabiel gebleven, hoewel 2010 iets hogere aantallen liet zien.

De grasmus was tot 2002 een jaarlijkse broedvogel. Daarna volgde een tijd van afwezigheid, maar vanaf 2009 is de soort weer terug. De bosrietzanger is een erg onregelmatige broedvogel. De soort is niet jaarlijks aanwezig, maar als dat wel het geval is, vaak met 2 tot 4 paar. Leuk om te vermelden is dat in 1999 nog een spotvogel in de polder te horen was. De grauwe vliegenvanger is een jaarlijkse broedvogel. Er is getracht deze te tellen, maar dat bleek niet mogelijk vanuit de boot (periode 2000 t/m 2005). De vogels maken weinig geluid en zitten vaak hoog in de bomen. In 2000 is een territorium van de bonte vliegenvanger gevonden.

Vinken - De appelvink is aanvankelijk alleen in 2000 en 2001 aangetroffen, later ook nog in 2009 en 2010. Groenling en putter zijn (vrijwel) jaarlijks broedvogel. Het is wel lastig te bepalen of ze daadwerkelijk in de Molenpolder broeden of in achtertuinen van particulieren aan de rand van het gebied. De goudvink was in 1992 nog afwezig en is voor het eerst geteld in 1995 met 1 tot 2 broedpaar. Daarna is de soort jaarlijks aangetroffen waarbij de aantallen variëren, maar een stijgende lijn laten zien. De aantallen schommelen nu rond de 6 tot 8 broedpaar. De goudvink is een soort die, vind ik, lastig te inventariseren is. De aantallen zijn niet zo groot dat je ze veelvuldig tegen elkaar in hoort zingen en ze zijn weinig honkvast. Met dit laatste bedoel ik dat de mannetjes vaak wel bosjes hebben waar ze regelmatig zingen, maar tussen die verschillende bosjes over grote(re) afstanden heen en weer vliegen. Hierbij vliegen ze dan door/langs territoria van andere koppels. Af en toe lijkt het wel of ze in los kolonieverband broeden.

Overige waarnemingen - In onderstaande tabel staan enkele losse waarnemingen. Overvliegende soorten en regelmatig aanwezige (winter)gasten zijn hierbij buiten beschouwing gebleven.

Datum	Soort	Omschrijving
6 april 1996	zomertaling	1 man ter plaatse
3 mei 1997	oeverloper	2 ex. ter plaatse
13 maart 1999	kraanvogel	1 juv. ter plaatse
1 mei 2002	braamsluiper	1 zingend ex. ter plaatse, doortrekker
2 mei 2003	braamsluiper	1 zingend ex. ter plaatse, doortrekker
15 juli 2003	oeverloper	2 ex. ter plaatse
15 juli 2003	grote zilverreiger	1 ex. ter plaatse, vanaf 2003 jaarlijks regelmatige gast in wisselende aantallen die in slaappleats bij aalscholvers aansluiten
15 juli 2003	groene specht	1 ex. ter plaatse
4 mei 2005	wielewaal	1 zingend ex. ter plaatse, doortrekker
5 mei 2007	lepelaar	1 ex. ter plaatse
21 april 2008	zwarte wouw	1 ex. ter plaatse
4 april 2009	visarend	1 ex. ter plaatse
2009	kerkuil	regelmatige bezoeker Westbroekse Binnenweg
25 april 2010	kleine plevier	1 ex. ter plaatse

Tabel 1 Losse waarnemingen in de Molenpolder.

Zoogdieren

Naast vogels kunnen andere diersoorten je niet ontgaan als teller. Reeën zijn het gehele jaar te zien. Met name als het donker is, gebeurt het nogal eens dat een ree schrikt en daarmee pal voor de boot het water in springt of op de naastgelegen legakker door het riet begint te rennen. Wanneer je daar niet op bedacht bent, schrik je zelf zo mogelijk nog harder. Vrijwel iedere telronde werden reeën waargenomen. De vos is eveneens een soort die je, zeker in de beginjaren, regelmatig zag lopen. Geruime tijd lag er een burcht net naast een doorgaande watergang. Het was erg gemakkelijk om naar de jonge vossen te kijken. Het heeft overigens enige tijd geduurd voordat de grauwe ganzen geleerd hadden om op eilandjes te broeden. Regelmatig gebeurde het dat ganzen die op een legakker broedden, op het nest werden gegrepen.

In 2003 is een nestje gevonden van de dwergmuis. Zeker het vermelden waard is dat een das in 2003 en 2004 in het gebied verbleef, waarschijnlijk alleen gedurende de zomer, maar desondanks opmerkelijk. Een das verwacht je immers niet snel in een moerasgebied. Er is me verteld dat de das later is doodgereden op de Burg. Huydecoperweg.

Verstoring

Wat me tijdens het tellen steeds meer is gaan opvallen, is het medegebruik van het moerasgebied. Deels is dit positief vanuit de beleving van mensen. Hoewel het een voor recreatie afgesloten gebied is, behoudens wellicht de hoofdvaart, gebeurt het regelmatig dat je mensen in de kano aantreft. Als de mensen niet de kant opgaan en de nesten van bijvoorbeeld futen mijden, is dit op zich niet zo storend. Het wordt gekker als mensen met een surfplank het gebied ingaan. In en aan de rand van de Molenpolder zijn nog diverse particuliere eigendommen. Vanuit deze eigendommen gaan mensen surfen en zwemmen. Dit geeft behoorlijke overlast.

Overigens zie je ook steeds vaker dat particuliere legakkers, die een natuurbestemming hebben, door bewoners worden omgezet in grasland ten behoeve van bijvoorbeeld paardenhouderij. Mooie bloemrijke graslanden worden dan geëgaliseerd, opgehoogd en afgezet met rasters, een schuurtje erop en verlichting erbij en het beeld is compleet. In een enkel geval worden er dan ook nog 's nachts feesten en partijen gehouden zodat de overlast aanzienlijk is. Een klein kavel dat als een enclave binnen het natuurgebied ligt, kan dan een grote negatieve invloed hebben op het omliggende terrein. Vermoedelijk is een vaste broedplaats van de havik als gevolg van dit type activiteiten verloren gegaan.

Vissers kom ik steeds vaker tegen. Dit is feitelijk niet toegestaan. Toch gebeurt het me ieder jaar wel enkele keren dat ik het vistuig kapot trek c.q. dat de "klikker" afgaat als je over de vislijn heen roeit. Vaak hoor je dan in het riet een scheldkanonnade. Karpervissers verblijven de gehele nacht in het gebied en zetten dan een tentje op om de kou te weren. Soms trappen ze daarvoor 10 m² rietland finaal plat. Ook kwam ik eens iemand tegen die, zonder vergunning, fuiken aan het plaatsen was. Eigenlijk een heel vreemd gegeven: je bent aan het tellen in een moerasgebied, ontoegankelijk en op een tijdstip waarop je niemand verwacht.

Enkele jaren achtereen is een paartje knobbelzwanen verstoord, dat aan de rand van het gebied broedde. Op een gegeven moment heb ik deze vogels dood bij het nest gevonden. Eén exemplaar had een gebroken nek. Ook liep ik "spontaan" tegen een vossenvangkooi aan. Ik werd hierop geattendeerd door een vrouwtje havik, dat voortdurend tegen en over de kooi vloog om te proberen de aanwezige lokkippen te vangen.

De Molenpolder ligt aan de rand van (en deels in) een jachtgebied. Het is daarom niet vreemd als je tijdens een telling af en toe een schot hoort (binnen het jachtseizoen). Ik heb enkele keren meegemaakt dat er ook midden in het gebied, buiten het jachtseizoen werd gejaagd. Dit gebeurt dan 's nachts of vroeg in de ochtend zodat het niet mogelijk is om te zien wie er aan het jagen zijn. De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat ik dan ook niet zelfstandig op zoek ga. Ik kan u wel melden dat je behoorlijk schrikt als er op korte afstand een schot wordt gelost wanneer je daar niet op bedacht bent.

Bijzonder gebied

Na het seizoen van 2010 ben ik gestopt met tellen. Ik denk dat veel inventariseerders het gevoel daarbij wel herkennen. Enerzijds de opluchting om niet meer wkelijks voor dag en dauw (zeg maar midden in de nacht) je bed uit te hoeven, aan de andere kant het gemis van een mooie zonsopgang en de verrassing die er altijd weer gaat komen, soms die zeldzame soort of soms gewoon het gevoel van de zonnewarmte die zich door de optrekkende mist heen brandt.

In dit verslag is er bewust niet voor gekozen conclusies aan de telresultaten te verbinden. Over het algemeen kan gesteld worden dat de "echte" moerasvogels het moeilijk hebben. Het areaal riet en ruigte neemt af en de oppervlakte (moeras)bos neemt toe. Ook worden de legakkers, die veel betreden worden door ganzen en waar de wind makkelijk grip op krijgt, steeds dunner. Op enkele plaatsen zijn al delen van legakkers verdwenen. Hierdoor ontstaat er steeds meer open water.

Hoewel het duidelijk is dat enkele soorten in aantal achteruit gingen of zelfs verdwenen, is ook duidelijk dat de Molenpolder een bijzonder gebied is met een hoge natuurwaarde. Bewust heb ik ervoor gekozen om in dit verslag ook enkele negatieve kanten te benoemen waar je als inventariseerder tegenaan loopt. Het gaat dan om handhaving, controle en de mogelijkheid om enclaves particulier eigendom te kunnen verwerven. Ik hoop dat SBB voldoende middelen houdt om dit mooie gebied te behouden.

Dankwoord

Het is niet mogelijk om alle tellers (zeker niet die van de beginjaren) te vermelden. Een aantal mensen die heel wat uren in het gebied hebben doorgebracht, wil ik in dit verslag noemen: Paul Philips, Mark Nieuwenhuis, Sander Polling, Stefan Vermeulen, Wouter Kortleve en Luc Draaijer.

Ook wil ik graag de beheereenheid Vechtstreek van Staatsbosbeheer bedanken voor de benodigde vergunning en het beschikbaar stellen van de bootjes, in het bijzonder mijn contactpersoon van de afgelopen jaren, boswachter Bert van Dijk.